

OGRANICZENIE JAWNOŚCI REJESTRU BENEFICJENTÓW RZECZYWISTYCH

RAMY PRAWNE, DYREKTYWA AML, CRBR

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r., zmieniona Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 (dalej jako „**IV Dyrektywa AML**”) nałożyła na kraje członkowskie obowiązek utworzenia centralnych rejestrów publicznych, w których gromadzone będą informacje dotyczące beneficjentów rzeczywistych podmiotów korporacyjnych. Powyższe miało przyczynić się do ochrony bezpieczeństwa uczestników obrotu gospodarczego przez zapewnienie im dostępu do informacji o potencjalnych klientach, jak również stanowić pomoc przy zwalczaniu przestępstw polegających na praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

W przypadku Polski, Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych (dalej jako „**CRBR**”) został uruchomiony w dniu 13 października 2019 r., na mocy przepisów ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Od początku funkcjonowania umożliwia on bezpłatny i nieograniczony dostęp do informacji w nim zwartych każdemu zainteresowanemu. Powyższe może jednak ulec zmianie na skutek wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „**TSUE**”) z dnia 22 listopada 2022 r.

WYROK TSUE: STAN FAKTYCZNY

Na mocy ustawy implementującej IV Dyrektywę AML w 2019 r. wprowadzono w Luksemburgu rejestr beneficjentów („**RBE**”), który miał za zadanie przechowywać wszelkie informacje o beneficjentach rzeczywistych zarejestrowanych podmiotów prawnych. Dane publikowane w rejestrze beneficjentów były dostępne również przez internet, jednak zasada pełnej jawności doznała w ustawie luksemburskiej pewnych ograniczeń. Na mocy wcześniej wspomnianych przepisów, beneficjent rzeczywisty mógł zwrócić się do podmiotu prowadzącego rejestr („**LBR**”) o ograniczenie dostępu do takich informacji w uzasadnionych przypadkach (np. w sytuacji narażenia beneficjenta na niewspółmierne ryzyko nadużycia finansowego, porwania, szantażu, czy też nękania).

W tym kontekście do sądu okręgowego w Luksemburgu wniesiono dwie skargi, odpowiednio przez spółkę luksemburską oraz beneficjenta rzeczywistego, którzy wcześniej bezskutecznie wystąpili do LBR o ograniczenie publicznego dostępu do informacji na ich temat. Skargi były argumentowane nieproporcjonalnym ryzykiem naruszenia ich praw podstawowych. Organ jednak odmówił utajnienia danych beneficjenta, co skutkowało skierowaniem przez sąd luksemburski do TSUE szeregu pytań prejudycjalnych dotyczących wykładni niektórych przepisów dyrektywy AML oraz ich ważności w świetle Karty Praw Podstawowych UE..

WYROK: ROZSTRZYGNĘCIE

W odpowiedzi na pytanie sądu luksemburskiego, TSUE w wyroku z dnia 22 listopada 2022 r. w sprawach połączonych C-37/20 i C-601/20 **zakwestionował publiczny dostęp do informacji o beneficjentach rzeczywistych spółki i uznał, że stanowi on naruszenie prawa do prywatności i ochrony danych osobowych** w myśl art. 7 i 8 Karty Praw Podstawowych UE oraz RODO. W konsekwencji art. 30 ust. 5 akapit pierwszy lit. c) IV Dyrektywy AML nakładający na państwa członkowskie obowiązek zagwarantowania, aby informacje na temat beneficjentów rzeczywistych podmiotów o charakterze korporacyjnym

i innych podmiotów prawnych zarejestrowanych na ich terytorium były we wszystkich przypadkach udostępniane każdej osobie został uznany za nieważny.

TSUE stwierdził, że dostęp ogółu społeczeństwa do informacji na temat beneficjentów rzeczywistych stanowi **poważną ingerencję w podstawowe prawa do poszanowania życia prywatnego i ochrony danych osobowych**. Brak jakichkolwiek ograniczeń w sytuacji publikowania danych w publicznym rejestrze dotyczących sytuacji materialnej i życia prywatnego beneficjenta może potencjalnie skutkować rozpowszechnianiem i przechowywaniem tych danych przez nieograniczoną liczbę osób. A tak niewłaściwe wykorzystanie danych osobowych nie jest uzasadnione przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

PODSUMOWANIE

Należy jeszcze poczekać na długofalowe konsekwencje komentowanego orzeczenia TSUE oraz na wdrożenie przez państwa członkowskie proporcjonalnych środków ochronnych. Jednak krótkoterminowe skutki stały się widoczne już dzień po wydaniu orzeczenia, kiedy to **LBR oraz holenderskie Ministerstwo Finansów zablokowały (ogólny) publiczny dostęp do swoich rejestrów**. Z pewnością rozstrzygnięcie TSUE wymusi zmiany legislacyjne w zakresie udostępniania danych beneficjentów rzeczywistych każdemu zainteresowanemu, najprawdopodobniej ograniczając grupę podmiotów do właściwych organów państwa czy też samych podmiotów zobowiązanych. Kwestia ta pozostaje również do rozstrzygnięcia przez polskiego ustawodawcę w najbliższej przyszłości.

W przypadku pytań związanych z przedstawionymi zagadnieniami prosimy o kontakt z naszymi prawnikami z zespołu AML:

Anna Wojciechowska
radca prawny, partner
anna.wojciechowska@wkb.pl

Agata Szczepańczyk-Piwek
radca prawny, partner
agata.szczepanczyk@wkb.pl

Anna Fennig
advokat
anna.fennig@wkb.pl

Karina Chrostowska-Kozioł
advokat
karina.chrostowska@wkb.pl

Monika Obiegło
advokat
monika.obieglo@wkb.pl